

Sikkerhed ved svømmeundervisning

Svømning i folkeskolen er et fag med mange muligheder for at stimulere eleverne på en anderledes og udfordrende måde. Hensynet til sikkerheden i svømmeundervisningen er indlysende, da manglende sikkerhed i svømmehallen eller ved vandet ikke bare fører til hudafskrabninger og sår, men i sin yderste konsekvens kan resultere i druknedøden. Skal undervisningen i svømning og vandaktiviteter fungere, handler det om at skabe tryghed. En undervisningssituation, hvor eleverne ikke er trygge, vil ikke kaste nogen effektiv læring af sig. God sikkerhed omkring svømmeundervisningen er altså ikke kun et spørgsmål om at undgå ulykker, men også et spørgsmål om at opnå en effektiv undervisning.

Indhold

Lovkrav	2
Fælles mål	3
Svømning og ansvar	4
Lærerens sikkerhedskvalifikationer	4
Svømmehallen	5
Vejen mellem skole og svømmehal	5
Anbefalinger	5
Tak	7

Lovkrav

Der er særlige krav om tilsyn med eleverne i skoletiden. "Bekendtgørelse om tilsyn med folkeskolens elever i skoletiden" beskriver bl.a. den tilsynspligt der påhviler skolelederen samt område og indhold af tilsynet. Se mere her:

<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2025/585>

Det anbefales, at den lærer, der forestår undervisningen, har svømmelæreruddannelse eller kvalifikationer, der svarer hertil. Skolen skal sikre sig, at de nødvendige sikkerhedskrav i svømmehallen er opfyldt. Samtidig påhviler det læreren at have nødvendigt kendskab til svømmehallens sikkerhedsudstyr. Det anbefales, at der for hver påbegyndt 15 elever skal være en lærer eller anden voksen person, der opfylder sikkerhedsbestemmelserne, dvs. kan foretage livredning og betjene genoplivningsudstyr. Se her:

<https://www.badesikkerhed.dk/til-svoemmehaller/love-og-regler-svoemmehaller/skolesvoemning>

Hvis eleverne undervises i udspring, skal vanddybden være tilstrækkelig til, at udspringet kan foregå sikkerhedsmæssigt

forsvarligt. Som udgangspunkt bør vanddybden være mindst 1,5–2,0 m ved udspring fra siddende stilling og mindst 2,0–2,5 m ved udspring fra stående stilling. Svømmehallens anvisninger og eventuelle lokale regler for brug af vipper og udspringsområder skal altid følges.

Badning under ekskursioner og lignende skal foregå under fuldt betryggende forhold. Hvis der er tale om bad og svømning på friland, skal læreren inden tiden have en sikkerhed for, at bund- og strømforhold mv. ikke frembyder nogen fare. Badning bør kun foregå på et nøje afgrænset område, der er let at overskue for eleverne, og hvor alle kan bunde. Der bør være mindst to voksne, hvoraf den ene opholder sig på land, mens den anden deltager i vandet og markerer ydergrænsen for det tilladte område. Begge de ledsagende skal kunne svømme og kunne foretage livredning. Der bør ikke være mere end 12-15 elever i vandet på samme tid, og eleverne bør have besked på at holde sammen to og to.

Vandtemperaturen bør ligeledes altid vurderes fra gang til gang.

Kulde er en vigtig faktor, som ikke skal undervurderes når svømning og badning rykkes udendørs.

Fælles mål

I Fælles Mål er der ligeledes regler og retningslinjer som skoler og lærere skal overholde. Eleverne skal opnå forskellige mål efter 5. klasse inden for kompetenceområdet alsidig udøvelse, herunder indholdsområdet vandaktiviteter, hvor undervisningen skal give eleverne mulighed for at udvikle:

Vandtilvænning og tryghed, så de kan færdes sikkert i vand.

Grundlæggende svømmefærdigheder, herunder forskellige svømmeteknikker som brystsvømning, rygcrawl, crawl og svømning under vand.

Selvredning, så eleverne kan handle hensigtsmæssigt, hvis de kommer i vanskeligheder.

Bjærgning og elementær livredning på et niveau, der passer til elevernes alder og forudsætninger.

Ansvarlig adfærd i og ved vand, herunder forståelse af egne kompetencer og respekt for de risici, der er forbundet med aktiviteter i vand.

Desuden står der i læseplanen for idræt at eleverne skal opnå kendskab til metoder til at sikre sig selv i og på vand. Der er fokus på ansvarlig adfærd i og på vand, fx brug af redningsvest ved sejlads. Der arbejdes med elevernes ansvarlighed, og at eleverne skal

lære at handle i overensstemmelse med egen formåen i og på vand.

Det er centralt, at undervisningen tager udgangspunkt i elevernes forskellige forudsætninger og kendskab til svømmeteknikker og især færdigheder i vand fx

- at komme sikkert i og op ad vandet
- at kunne flyde og træde vande
- at kunne bevæge sig under vand

Der arbejdes generelt med vandtilvænning og tryghed. Eleverne skal introduceres til forskellige svømmeteknikker, herunder brystsvømning, rygcrawl, crawl og svømning under vand. Elevernes motoriske udvikling er i centrum.

Eleverne skal lære forskellige selvrednings-, bjærgnings- og livredningsteknikker.

Læs mere her:

<https://svoemningiskolen.dk/Aktiviteter--Materialer/Faelles-maal>

Der kan med fordel søges yderligere information og inspiration i materialet "Vandsikker - Nationale anbefalinger til færdigheder i vand" som kan ses her:

<https://respektforvand.dk/viden-og-materialer/vandsikker>

Svømning og ansvar

Det er i sidste instans kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for, at sikkerheden er i orden i folkeskolen – og altså også i svømmeundervisningen. Det er skolen (og dermed skolelederen), der er ansvarlig for, at sikkerhedsforholdene i hallen er i orden. Det er lærerens ansvar at kende til hallens sikkerhedsudstyr.

Det er skolens ledelse, der står for den

daglige drift og dermed skolelederens ansvar, at undervisningen lever op til de krav, der stilles af kommunalbestyrelsen. Det anbefales, at den lærer, der står for svømmeundervisningen, har svømmelæreruddannelse eller kvalifikationer, der svarer hertil.

Du kan kontakte professionshøjskolerne for at få information om mulighederne for at få svømmelærereksamen.

Lærerens sikkerhedskvalifikationer

Det varierer mellem kommuner og svømmehaller, hvordan svømmeundervisningen organiseres. Nogle steder stiller bassinpersonale eller en livredder til rådighed under undervisningen, mens lærerne andre steder er de eneste voksne til stede ved bassinet. Uanset organiseringen har læreren ansvaret for elevernes tilsyn under undervisningen, medmindre der er indgået en klar aftale om en anden ansvarsfordeling.

Der findes nationale regler for skolernes svømmeundervisning gennem bekendtgørelsen om tilsyn med folkeskolens elever i skoletiden og den tilhørende vejledning. Herudover kan kommuner og svømmehaller fastsætte lokale sikkerhedsprocedurer og ordensregler, som skolen og lærerne skal følge.

Skolelederen har ansvaret for, at svømmeundervisningen planlægges og gennemføres sikkerhedsmæssigt

forsvarligt, og at de undervisende har de nødvendige kvalifikationer. Samtidig skal skolen sikre sig, at svømmehallens sikkerhedskrav er opfyldt, og lærerne skal være fortrolige med hallens sikkerhedsudstyr og lokale procedurer. Svømmehallens ejer eller driftsansvarlige fastsætter regler for brugen af anlægget, mens skolen har ansvaret for elevernes sikkerhed og tilsyn under undervisningen.

Det anbefales, at personale, der underviser i svømning og har ansvar for elevernes sikkerhed, hvert år gennemfører og består en bassinlivredderprøve eller en tilsvarende anerkendt livredningsprøve. Derved sikres, at livredningskompetencer og kendskab til anlæggets sikkerhedsudstyr og beredskabsprocedurer holdes ajour. Læs om indholdet af prøven her:

<https://www.svoem.org/Discipliner/Livredning/Vandsikkerhed/Proever/Bassin-Livredderproeven/Indhold-i-Bassin-Livredderproeven/>

Svømmehallen

I branchevejledningen "Når klokken ringer" kan du læse, hvilke regler og retningslinjer, der er gældende for indretningen af svømmehallen. Du kan læse om indeklimaet, om vand og temperatur, om brug af klor, om rummets indretning og materialer samt om tilsyn, herunder lærerens kvalifikationer. Generelt skal du være opmærksom på følgende: "Selv om arbejdet ikke foregår på selve skolen, er det

stadig skolens ansvar, at forholdene for ansatte og elever er i orden."

Se mere fra side 72 via linket her:

<https://www.godtarbejdsmiljo.dk/arbejdsmiljoearbejdet/arbejdsmiljoeorganisationen-i-byggeprocesser/saerligt-ved-byggeri-af-skoler-og-daginstitutioner/naar-klokken-ringer>

Vejen mellem skole og svømmehal

"Er eleverne nødt til at køre mellem to undervisningssteder – fx mellem skole og svømmehal – og er vejen lige så sikker som elevernes normale skolevej, kan skolen ikke drages til ansvar for en eventuel skade. Er vejen mindre sikker, er det skolens ansvar at sørge for betryggende

befordring."

Kilde: Forsikring og Pension, læs mere her:

https://forsikringsoplysningen.dk/media/kz_zb0w4f/13_625_000_skolen_og_forsikring-ny-2022.pdf

Anbefalinger

- 15 børn pr. underviser er i de fleste situationer passende.
- Når du skal afgøre, hvor mange undervisere, der skal til for at skabe en sikker undervisningssituation, bør du ud over at holde dig til kommunens retningslinjer, også vurdere din egen erfaring som underviser/livredder samt tage højde for den svømmehal du

underviser i, herunder indretning og lysindfald.

- Den ansvarlige underviser skal som udgangspunkt opholde sig på bassinkanten, så der er overblik over alle elever. Er I to eller flere undervisere, er der store pædagogiske gevinster ved, at underviseren også hopper i vandet. Dette er dog IKKE en mulighed, hvis man er den eneste underviser.

- Når du underviser i svømning, bør du hvert år gentage en bassin- eller livredderprøve – gerne bassinlivredder-prøven fra SvømDanmark.
- Du bør tjekke bestemmelserne i den kommune, du arbejder i. Vær opmærksom på, at der kan være forskel, hvilket vil sige, at skifter du job, er det ikke nødvendigvis de regler, som du er vant til, der er gældende.
- Hovedspring må kun udføres, hvor der er mindst 2,5 meter dybt. Hav stort fokus på italesættelse af dette gentagende gange i forløbet.
- Registrer hvor førstehjælpsudstyret er, når du ankommer til en ny hal og tjek, at det er fuldt funktionsdygtigt, fx at der er batteri på en hjertestarter.
- Registrer hvor telefonen, hvorfra du kan tilkalde hjælp, er, når du kommer til en ny hal.
- Det er vigtigt, at du ved, hvad du skal, hvis der sker en ulykke. Spørg derfor personalet i hallen om, hvad hhv. din og deres rolle er, hvis der skulle ske en ulykke.
- Brug tid i undervisningen til at fortælle eleverne, hvordan de skal forholde sig, hvis der skulle ske en ulykke. Herunder hvordan eleverne kan tilkalde hjælp. Ofte vil personalet i hallen gerne hjælpe med at forklare proceduren ved en ulykke.
- Vær sikker på, at du registrerer, hvilke børn der ikke kan svømme "på det dybe" uden hjælp. Vær særligt opmærksom på de børn, der ikke føler sig trygge i og omkring vandet. Vejen fra utryghed til panik er ikke lang.
- Skab ikke unødvendig frygt for vandet. Respekt er godt, men frygt fremmer ikke undervisningen. Bl.a. kan man inddrage træning af bjærgning og førstehjælp i undervisningen. Der findes gode forslag til undervisning i app'en "Livredder NU" samt "Livredning... håndbog til alle med interesse for vand og sikkerhed", adgang kan købes her: [https://www.svoem.org/Discipliner/Livredning/Vandsikkerhed/Livredning-sbogen-\(e-bog\)/](https://www.svoem.org/Discipliner/Livredning/Vandsikkerhed/Livredning-sbogen-(e-bog)/)
- Orienter dig om svømmehallens ordensregler og gennemgå dem sammen med eleverne.
- Hvis hallen ikke har personale på vagt i undervisningstiden, skal du være særligt opmærksom på, hvor ambulancen skal holde, og hvilken vej ambulancemandskabet kommer ind i hallen i tilfælde af en ulykke.
- Er du i tvivl om sikkerheden, bør du tage det op med dine kollegaer, skolens ledelse og hallens personale. Husk at det i sidste instans er svømmehallens ejere, der udstikker de gældende retningslinjer. Ejer kan være kommunen eller hvis hallen er selvejende, så er det bestyrelsen, der udstikker reglerne. Hvis I bruger hallen i offentlig åbningstid, er det politimesteren, der har det endelige ansvar.
- Det er således også hallens ejere, der er ansvarlige for løbende at ajourføre sikkerheden i hallen.

- Både lærere og hallens øvrige personale skal kende hallens evakueringsplan.
- Lærerne bør løbende vurdere, om den enkelte elev er i stand til at honorere krav som viden, ansvarsbevidsthed, modenhed og indsigt, der kræves for at kunne gennemføre de aktiviteter, der er planlagt. Det er således stadig en opgave for læreren at vurdere elevernes modenhed, ansvarsbevidsthed og indsigt, når aktiviteterne og temaerne planlægges og gennemføres.
- Det er nødvendigt, at læreren er informeret om eventuelle sygdomme hos eleverne, fx epilepsi, så der kan tages højde for dette i undervisningen.

Tak

En særlig tak til Jesper von Seelen (lektor og ph.d.) for hjælp med tilblivelsen af Idrætslæreren - arbejdsmiljø og sikkerhed tilbage i 2014 samt SvømDanmark, der har bidraget med kommentarer i denne udgave.